

Knjižnica Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku

Bošković, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:909349>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-04**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Prijediplomski studij informatologije

Martina Bošković

Knjižnica Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Marija Erl Šafar

Komentor: dr.sc. Tihana Lubina, viša asistentica

Osijek, 2023.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za informacijske znanosti

Prijediplomski studij informatologije

Martina Bošković

Knjižnica Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku

Završni rad

Društvene znanosti, informacijske i komunikacijske znanosti,
informacijski sustavi i informatologija

Mentor: doc. dr. sc. Marija Erl Šafar

Komentor: dr.sc. Tihana Lubina, viša asistentica

Osijek, 2023.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnoga, odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napisao/napisala te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s navođenjem izvora odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan/suglasna da Filozofski fakultet u Osijeku trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta u Osijeku, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku: 14.09.2023.

Martina Bošković, 0122236905
Ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

Cilj je ovoga rada prikazati djelovanje specijalne knjižnice unutar Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku. Kroz ovaj rad bit će obrađeno nekoliko poglavlja, najprije će biti riječi općenito o specijalnim knjižnicama i specijalnim knjižničarima, a potom i o povijesti specijalnih knjižnica, kako u Hrvatskoj tako i u svijetu. Nadalje, predstaviti će se samo djelovanje i povijest Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku te svrha i formiranje Knjižnice Muzeja, kao i njezina građa i način na koji se ta građa prikuplja. Nakon upoznavanja s radom Knjižnice, u samoj se razradi donosi i intervju s knjižničarkom Knjižnice Muzeja koja će pobliže, iz vlastita iskustva, objasniti kako je to biti djelatnik specijalne knjižnice te kakva je Knjižnica iz njezine perspektive.

Ključne riječi: specijalna knjižnica, Muzej likovnih umjetnosti, intervju, knjižnična građa

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. SPECIJALNE KNJIŽNICE	2
2.1. Povijest specijalnog knjižničarstva	3
3. O MUZEJU LIKOVNIH UMJETNOSTI U OSIJEKU.....	4
4. KNJIŽNICA MUZEJA LIKOVNIH UMJETNOSTI U OSIJEKU	6
5. INTERVJU S KNJIŽNIČARKOM MUZEJA LIKOVNIH UMJETNOSTI.....	7
6. ZAKLJUČAK.....	15
7. POPIS LITERATURE	16

1. UVOD

Prema Mileusnić osnovne su karakteristike svih vrsta i tipova knjižnica sabiranje i pohrana građe te njihova organizacija, kao i njihovo čuvanje i zaštita.¹ Muzejske knjižnice možemo definirati kao specijalne knjižnice, a specijalna je knjižnica: „samostalna knjižnica ili knjižnica u sastavu koja pokriva određenu znanstvenu ili umjetničku granu, polje ili područje odnosno područje specijalizirane stručne djelatnosti.“² Dakle, galerijska je knjižnica stručna organizacijska jedinica u sklopu same galerije. Osnovna je svrha njezina postojanja da muzejski posao čine djelotvornijim, a namijenjene su prije svega djelatnicima muzeja ili galerije, kao pomoć pri različitim istraživanjima. Između ostalog, knjižnice muzeja imaju svoje zajedničke zadaće: sabiranje muzejskih publikacija kao i publikacija u vezi s muzejom i njegovim razvojem, sakupljačke aktivnosti i programi, pružanje usluga muzejskog osoblja i muzejskih suradnika te usluga vanjskih korisnika.³ Dakle, kako smo naveli osnovne karakteristike specijalnih knjižnica, možemo reći da su one prisutne u gotovo svih knjižnica čiji počeci sežu u 19. stoljeće, kada se u Hrvatskoj javlja prva knjižnica ovoga tipa. Prvom se specijalnom knjižnicom smatra Knjižnica Arheološkog muzeja u Splitu osnovana 1821. godine.⁴

¹ Mileusnić, Snježana. Osnove i primjena suvremenog muzejskog knjižničarstva u Hrvatskoj.// Muzejske knjižnice, 1/2 (1998), str. 5-17.

² Zakon.hr // Standard za specijalne knjižnice. URL: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=49960> (2023-08-11)

³ Mileusnić, Snježana. Nav. dj., str. 5-17.

⁴ Martek, Alisa. Znanja i vještine knjižničara u specijalnim arhivskim knjižnicama na primjeru Knjižnice Hrvatskog državnog arhiva, Arhivski Vjesnik, Vol. No. 1, (2009), str. 171-182.

2. SPECIJALNE KNJIŽNICE

Specijalna je knjižnica samostalna ili knjižnica u sastavu koja pokriva neku znanstvenu disciplinu ili određeno polje znanja, odnosno područje neke specijalne djelatnosti, pa se tako ovdje ubrajaju knjižnice koje primarno pružaju usluge specifičnoj kategoriji korisnika te i primarno prikupljaju specifične oblike dokumenata. To su i knjižnice koje sponzorira neka ustanova u cilju zadovoljavanja potreba vezanih uz vlastito područje rada, što mogu biti javne ustanove, instituti, tijela državne uprave, javna poduzeća, itd.⁵ Prema Bekavac-Lokmer, Mihalić i dr., specijalna se knjižnica, pri zadovoljavanju korisnika, osim usmenim izvorima služi i onim analognim i u elektroničkom obliku. To su časopisi, knjige, bibliografski katalozi, patentni, tehnička dokumentacija, online baze podataka itd.⁶ Muzejska je knjižnica aktivan izvor informacija bez obzira na vrstu njezine građe. Ona uslužuje informacijske potrebe muzejskog osoblja korištenjem vlastitih fondova ili pristupom resursima nekih drugih ustanova. Unutar specijalne knjižnice djeluje dobro obrazovan i osposobljen knjižničar (tj. informacijski specijalist) te je upravo on najvažniji informacijski izvor u knjižnici. On ne djeluje samo tako da informira svog korisnika, već su njegovi zadaci na puno većoj instanci. Prikuplja dokumente, omogućuje dostupnost izvorima informacija, aktivno oblikuje zbirke dokumenata te im tako povećava vrijednost, osmišljava nove usluge.⁷ Specijalne su knjižnice vrlo raznorodne i mahom su sve, kako je ranije spomenuto, u sastavu matičnih ustanova. Po svom su fondu znanstvene knjižnice, ali o njima skrbe različita ministarstva i/ili same ustanove osnivači. Jedan je od problema specijalnih knjižnica i u raznovrsnosti njihova financiranja: od onih na proračunu nekog od ministarstava do onih samo na proračunu matičnih ustanova.⁸

⁵ Standard za specijalne knjižnice. Narodne novine, izdanje: 103, 2021. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html (2023-09-12)

⁶ Tokić, Ivo; Bekavac-Lokmer; Fila, i dr. Izvori informacija u specijalnoj knjižnici. // Specijalne knjižnice – izvori korištenja znanja. Knj. 31 (2002.) str. 84-90.

⁷ Isto.

⁸ Špac, Vesna; Martek, Alisa. Specijalne knjižnice i strategija razvoja. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 56 No. 3, (2013), str. 2-12. URL: <https://hrcak.srce.hr/clanak/170297> (2022-09-12)

2.1. Povijest specijalnog knjižničarstva

Prve se specijalne knjižnice razvijaju u Velikoj Britaniji, najprije u odjelima vlada, npr. knjižnica Ministarstva inozemnih poslova koja je nastala 1725. godine te knjižnica Ministarstva trgovine 1800. Prve su specijalne knjižnice bile knjižnice povijesnih društava, teološke knjižnice, zbirke pravnih propisa te agronomске knjižnice koje su podupirale lokalna poljoprivredna društva u 18. stoljeću. Ranije je spomenuto kako je prva specijalna knjižnica u Hrvatskoj nastala u Splitu davne 1821. godine. Sve do početka 20. stoljeća te su knjižnice bile vrlo male svojim opsegom ili su postojale kao specijalne zbirke unutar općih knjižnica. Tek se od početka 20. stoljeća počinje shvaćati njihova prava svrha, a to je da se upravo specijalna knjižnica osniva iz razloga da nabavlja te se koristi specijaliziranom informacijom za dobrobit one organizacije koja ju financira.⁹

Grupa knjižničara entuzijasta u SAD-u je 1909. godine osnovala *Special Library Association*, sa stavom da se knjižnice u trgovini, vladi te drugim tijelima razlikuju od onih akademskih i ostalih vrsta knjižnica. Osnivač i prvi predsjednik ovoga pokreta bio je John Cotton Dana te je njegova karijera trajala čak četiri desetljeća. Na prvom udruženju i samom predstavljanju udruge Dana je pozdravio svoje članove riječima: „Knjižnica je uvijek bila više-manje akademska, samostanska, klasična. Prevladao je dojam da se knjižnica prije svega obraća čitatelju uglađene literature, studentu, filozofu, književniku. Ovaj suvremeni brzi razvoj specijalnih knjižnica, kojima upravljaju stručnjaci koji iz dana u dan nastoje prikupiti najnovije stvari o temi kojoj je njegova knjižnica posvećena, predstaviti ih tvrtki i zaposlenicima, jednostavno je vanjska manifestacija činjenice da čovjek od poslova je shvatio da su tiskane stvari najkorisnije i najvažnije oruđe njegovog posla, bez obzira o kojem se poslu radi.“ Kasnije je dobio nagradu od SLA zbog iznimne uloge u specijalnom knjižničarstvu.¹⁰

⁹ Martek, Alisa. Nav. dj., str. 171-182.

¹⁰ Special Library Association, SLA, URL: <http://www.sla.org>. (2023-09-12)

3. O MUZEJU LIKOVNIH UMJETNOSTI U OSIJEKU

Muzej likovnih umjetnosti, (MLU), vezan je uz Muzej Slavonije, iz kojega je svojevremeno izdvojena zbirka slika koja će predstavljati temelj buduće Galerije likovnih umjetnosti, odnosno današnjeg Muzeja. Zbirka je nastala preuzimanjem vrijednih kolekcija iz nasljeđa slavonskih velikaških obitelji iz XVIII. i XIX. st. Zaslugom Josipa Bösendorfera 1948. organiziran je prvi samostalni postav u zgradi na Europskoj aveniji 24, ali ubrzo je zbog nedostatka prostora sav izloženi materijal vraćen Muzeju Slavonije.¹¹ Galerija je službeno otvorena u prostorijama Gradskog muzeja 16. studenoga 1941., „kao posebni odjel Gradskoga muzeja”. Autor tog prvog postava Galerije bio je sam Antun Bauer, a njezin prvi kustos bio je osječki slikar Stjepan Macanić (1911. – 1945.). Bio je to prvi službeni i javni oblik muzealne ekspozicije djela likovnih umjetnosti u gradu Osijeku.¹² Međutim, spletom okolnosti Galerija nije dugo sama djelovala pa je izložbeni materijal morao biti vraćen u Muzej Slavonije. Tek, 1964. godine dobiva svoj stalan prostor u Europskoj aveniji broj 9 (bivši Bulevar JNA), čime je riješen dugogodišnji problem njezina smještaja – tamo se MLU nalazi i danas. Prostorni kapacitet prizemlja i prvog kata od 755 m² bio je predviđen za stalne i povremene izložbe, za upravu i studijski rad, čuvaonicu za slikarsku, grafičku i kiparsku zbirku te za stolarsku radionicu i fotolaboratorij.¹³ Godine 2014., naziv muzeja Galerija likovnih umjetnosti promijenjen je u Muzej likovnih umjetnosti (MLU).¹⁴

„Muzej likovnih umjetnosti specijalizirana je muzejska institucija koja se bavi prikupljanjem, čuvanjem, istraživanjem i prezentiranjem umjetničke baštine u rasponu od baroka do recentnog stvaralaštva. Fundus Muzeja podijeljen je na nekoliko zbirki čiji sadržaj čine slike, crteži, grafike, skulpture i medalje 18., 19., 20. i 21. stoljeća. Temelj muzejskog fundusa čine djela od kojih mnoga imaju kapitalnu važnost za hrvatsku likovnu baštinu od sredine 18. st. do danas, a po kojima je ovaj osječki muzej, kao muzejska ustanova regionalnog središta, najpoznatija i najpriznatija.“¹⁵ Prema Zec, današnji Muzej likovnih umjetnosti jedini je muzej specijalističkog tipa, odnosno

¹¹ Muzej likovnih umjetnosti. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. URL : <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=70360> (2023-09-12)

¹² Zec, Daniel. Bilješka o osječkoj galeriji: od Galerije slika do Muzeja likovnih umjetnosti. // Institucije povijesti umjetnosti : zbornik 4. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti, 2019, str. 43 – 50.

¹³ Isto.

¹⁴ Muzej likovnih umjetnosti u Osijeku, službena stranica. URL: <https://www.mlu.hr/index.php/o-muzeju> (2023-08-11)

¹⁵ Isto.

jedini muzej koji se sustavno bavi prikupljanjem, istraživanjem, čuvanjem i prezentacijom isključivo djela likovnih umjetnosti od 18. stoljeća do suvremenosti, ne samo u Slavoniji kao najjužoj regiji djelovanja nego i u cijelom prostoru sjeveroistočne Hrvatske. Svojim fundusom, muzejskom djelatnošću i ulogom institucije povijesti umjetnosti, MLU je ponajprije usmjeren na likovnu baštinu regije, ali izlazi i izvan tih okvira.¹⁶ Možemo reći kako je Muzej iznimno važan za predstavljanje Slavonije te cjelokupne regije, a svojim posjetiteljima može omogućiti čari nekog prošlog vremena, zbirki iz dvoraca i obitelji koje su u njima živjele.

Slika 1. Muzej likovnih umjetnosti u Osijeku, Europska avenija 9, izvor: <https://www.mlu.hr/index.php/o-muzeju>

¹⁶ Zec, Daniel. Nav.dj. Str. 43 – 50.

4. KNJIŽNICA MUZEJA LIKOVNIH UMJETNOSTI U OSIJEKU

Knjižnica Muzeja likovnih umjetnosti specijalna je knjižnica poluotvorenog tipa u sastavu Muzeja likovnih umjetnosti. Nakon što je ispunila sve zahtjeve, knjižnica je dobila pozitivno rješenje Ministarstva kulture i medija RH 10. ožujka 2021. godine te je 6. svibnja 2021. godine upisana u Upisnik knjižnica u RH sa statusom aktivne knjižnice.¹⁷ Iako je osječka specijalna knjižnica nastala mnogo kasnije, ne treba zanemariti njezinu važnost za hrvatsku kulturu i područje u kojemu živimo; ona je kulturno, obrazovno, informacijsko i društveno središte Muzeja te prije svega mjesto podupiranja intelektualnog rasta i promicanja svijesti o kulturnom nasljeđu ovog područja. Misija je ove knjižnice osigurati svojim korisnicima, postojećim i onim budućim, jednaku dostupnost svim vrstama informacija o svjetskoj i nacionalnoj baštini, potom unaprjeđenje znanja korisnika o svim vrstama pismenosti itd. Zadaća je Knjižnice podržati temeljnu djelatnost Muzeja, organizirati brigu o knjižničnom fondu kao i kontinuirano osiguravati stručnu literaturu kustosima i ostalom stručnom osoblju kojemu je ona potrebna kako bi mogli kvalitetno obrađivati muzejske zbirke.¹⁸ Kada govorimo o knjižničnoj građi, Knjižnica redovitom nabavom te stručnom i tehničkom obradom građe nastoji zadovoljiti kulturne potrebe, potrebe za informiranošću te edukacijske potrebe svih korisnika. Sadrži knjižnu građu, multimedijalnu građu, novine i časopise. Knjižnična se građa nabavlja, kupnjom, darom ili međuinstitucijskom razmjenom publikacija.¹⁹

¹⁷ Službeni Dokumenti knjižnice. // Izvješće o radu Knjižnice Muzeja likovnih umjetnosti za 2022. godinu.

¹⁸ Isto.

¹⁹ Isto.

5. INTERVJU S KNJIŽNIČARKOM MUZEJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

Za potrebe ovoga rada izrađen je intervju s knjižničarkom Knjižnice Muzeja likovnih umjetnosti, Valentinom Stantić Koić, u kojem se podrobnije opisuju izazovi, ciljevi, zadaci, odgovornosti te sama uloga knjižničarke unutar jedne specijalne knjižnice.

1. Što vas je potaknulo da postanete knjižničarkom Muzeja likovnih umjetnosti?

U knjižnici Muzeja likovnih umjetnosti zaposlila sam se u rujnu 2020. godine, a do tada, odnosno od 2015. u kontinuitetu sam volontirala prvotno na izložbama Muzeja. Zadnjih godinu i pol volontiranja usmjerila sam se na upoznavanje i rad u knjižnici Muzeja. Prva sam službeno zaposlena knjižničarka u knjižnici Muzeja i, iako je s jedne strane taj podatak značio dosta izazova pri osnivanju i izgradnji knjižničnog fonda, s druge strane, volontiranje mi je pomoglo, jer sam došla odnosno vratila se na poznat prostor. Već kao studentica knjižničarstva zanimanje sam usmjerila prema baštinskim ustanovama i zavičajnim zbirkama te mi je zaposlenje u ovoj vrsti knjižnice bilo ispunjenje želja.

2. S obzirom na to da ste prva knjižničarka u knjižnici Muzeja likovnih umjetnosti, koji su neki od izazova s kojima ste se susreli na početku svog rada?

Samostalan rad (izraz „A one person library“ – OPL) uvijek ima svoje pozitivne i negativne strane. S jedne strane, sama donosim sve odluke po pitanju razvoja knjižnice, od narudžbe i kupovine knjiga, donacija, razmjena publikacija, suradnji s drugim ustanovama u kulturi, stručne i tehničke obrade građe, rada s korisnicima i sl. te mi je samim time omogućen široki spektar rada u struci, što svakako koristi daljnjem napretku u karijeri. S druge strane, knjižničaru koji je na početku svoje karijere i radnog staža svakako pomaže kada ima starijeg i iskusnijeg kolegu pored sebe koji

će mu dati određene smjernice za rad. No ne mogu se požaliti, svakodnevno sam imala punu podršku i na raspolaganju savjete i pomoć kolegica iz srodnih baštinskih ustanova, posebice knjižničarki Muzeja Slavonije, ali i kolegica iz drugih institucija u Osijeku i šire u Hrvatskoj. Također, za svaku knjižnicu u gradu i županiji zadužena je matična ustanova izuzev ustanove u čijem je sastavu knjižnica, u ovom slučaju je to Gradska i sveučilišna knjižnica u Osijeku zajedno s matičarkom dr. sc. Svjetlanom Mokriš, koja nadzire rad i razvoj specijalne knjižnice Muzeja.

Najveći izazov s kojim sam se susrela je manjak fizičkog prostora za skladištenje građe, kao i onoga za rad s korisnicima, jer sama knjižnica je i ured knjižničarke i prostor za rad s korisnicima i studentima na praksi. No u razgovoru s drugim kolegama došla sam do zaključka da veći broj knjižnica muči jednak problem manjka prostora pa je, iako se u budućnosti nadam povećanju potrebnog prostora, trenutno rješenje skladištenje u kutijama duplikata, zastarjele građe, građe koja čeka na otpis i građe koja se ne koristi često prema statistici. Građa koja je aktualna često se posuđuje i koristi pri radu zaposlenika Muzeja, studenata, profesora i ostalih znanstvenika i istraživača i ostaje na policama knjižnice.

Još jedan izazov je bio revizija i otpis knjižnične građe koji se morao provesti po zaposlenju nove djelatnice prema Pravilniku o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe. Unatoč trudu kolega kustosa koji su od osnivanja Muzeja likovnih umjetnosti 1954. paralelno vodili različite popise knjiga i kataloga izložbi koji su pristizali u Muzej, najveći problem je bio pronalazak određenih naslova koji su tijekom godina nesustavnog vođenja otuđeni, izgubljeni i oštećeni. Zahvalna sam kolegama, prvenstveno kustosima koji su trenutno zaposleni u Muzeju, a koji su mi pomogli sa svojim iskustvima o tome gdje unutar ustanove mogu sve pronaći građu koja bi se trebala nalaziti u prostoru knjižnice i koja se danas skoro u cijelosti fizički i vratila u nju.

Mislim da svi izazovi koji se na početku čine velikima i koje na fakultetu učimo u teoriji, s vremenom u praksi postaju sve lakši. Smatram da se svaka knjižnica koja teži poboljšanju i modernizaciji bavi se u određenom periodu s različitim izazovima. Sada kada pogledam tri godine unazad, s nekim novim pogledima na poslovanje i upravljanje knjižnicom, neki od početnih izazova mi se čine trivijalnim, ali smatram da ih je trebalo proći.

3. Možete li opisati svoju svakodnevnu ulogu i odgovornosti Vas kao knjižničarke u Muzeju likovnih umjetnosti?

Kao jedina zaposlena knjižničarka u Muzeju likovnih umjetnosti, uz sva moja zaduženja po pitanju struke, veliku ulogu imaju komunikacija i suradnja s ostalim kolegama iz Muzeja, prvenstveno stručnim osobljem (kustosima, kustosima pedagozima i kustosima dokumentaristima,) a zatim i marketingom, odnosima s javnošću, administracijom... Da se nadovežem na prethodno pitanje, svaki dan je nova prilika za poboljšanje, tako da uz svakodnevna zaduženja (komunikacija s posjetiteljima i posudba, rad sa studentima na praksi, tehnička i stručna obrada građe, sastanci na razini cijele ustanove), svakodnevno pratim i novosti u struci (edukacija putem tečajeva, mrežnih seminara CSSU-a, SRCE-a i sl.), sudjelujem u uredničkim poslovima matične institucije, kao što se bavim i svim ostalim poslovima koji se tiču izdavačke djelatnosti muzeja (ispunjavanje CIP upitnika, dodjeljivanje ISBN broja, slanje obaveznih primjeraka i sl.), pripremam različite radionice koje prate program i temu aktualnih izložbi u Muzeju itd.

4. Kako pristupate organizaciji i katalogizaciji umjetničkih materijala poput slika, grafika i skica koje su dio knjižnične zbirke?

U našem Muzeju unutar knjižnične zbirke nalazi se samo knjižna građa. Za sve ostale predmete kao što su slike, grafike, crteži i sl. brinu se povjesničari umjetnosti, kustosi koji su voditelji zbirki slikarstva, crteža i grafika, kiparstva, plaketa, medalja itd. (više o tome može se pronaći na našoj web stranici pod kategorijom „zbirke“).

5. Kako pomažete istraživačima, umjetnicima i posjetiteljima u njihovim informacijskim potrebama? Postoji li neka posebna usluga ili resurs koji nudite kako biste podržali njihov rad?

Knjižnicu najviše koriste zaposlenici Muzeja likovnih umjetnosti i ostalih ustanova u kulturi u Osijeku, a zatim i studenti i profesori Filozofskog fakulteta Osijek (najviše smjer Povijest umjetnosti) i Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku, ali često se jave i ostali zainteresirani građani ili umirovljeni znanstvenici i istraživači koji u slobodno vrijeme pišu rad ili istražuju umjetnički dio života nekog slikara, kipara, grafičara koji je bio vezan za ovaj slavonski prostor. Naša knjižnica broji bogatu kolekciju kataloga izložbi i monografija iz razdoblja s početka 20. stoljeća, kada su navedene umjetničke grane doživjele procvat na ovim područjima istočne Hrvatske, pa sve do danas. Veliki dio naše građe čine katalogi i monografije osigurane međuknjižničnom razmjenom s drugim ustanovama (muzeji, galerije, knjižnice, arhivi, privatna izdanja) u Hrvatskoj, ali i šire, što pogoduje vidljivosti naše ustanove i knjižnice. Naime, različitim suradnjama ostvarujemo prilike za daljnje suradnje i dobivamo nove publikacije, čime financijski ne diramo budžet za nabavu knjiga, te također šaljemo naše muzejske publikacije tim istim ustanovama koje ih koriste pri radu. Naša knjižnica nudi i uslugu međuknjižnične posudbe što znači da ako neku knjigu nemamo u našem fondu, možemo ju za korisnike posuditi iz neke druge knjižnice (ustanove) za rad u našoj čitaonici.

6. Muzeji likovnih umjetnosti često izlažu nove postavbe. Kako surađujete s kustosima i ostalim djelatnicima Muzeja kako biste podržali njihove potrebe za literaturom te uspijevate li knjižničnu zbirku održati relevantnom i ažuriranom s obzirom na brze promjene u svijetu umjetnosti?

Nastavno na prethodno pitanje, ključna je dobra komunikacija i suradnja s ostalim kolegama u muzeju, prvenstveno kustosima koji najfrekventnije koriste knjižnicu i njezin fond zbog prirode njihovog posla. U dogovoru s njima nabavljam literaturu koja im je potrebna za rad na izložbama, kao i dodatnim znanstvenim istraživanjima.

Sve radim u dogovoru s kustosima — ono što je njima potrebno, to im i naručujem; bez obzira koliko aktualno trenutno u svijetu umjetnosti bilo, ako korisnicima ne treba, stajat će u knjižnici i

nema potrebe za nabavom. Prije ću imati primjer kada kustosu treba katalog ili monografija s početka 20. stoljeća gdje ću morati istražiti različite antikvarijate kako bih ju nabavila, a sve ovisno o temi kojom se kustos bavi.

7. Možete li podijeliti neko zanimljivo iskustvo ili izazov s kojim ste se susreli kao knjižničarka u Muzeju likovnih umjetnosti?

Uz svakodnevni posao definitivno su mi najzanimljivije suradnje s drugim ustanovama i kolegama iz struke na principu radionica i predavanja. Ovogodišnja radionica reciklirane poezije i izrade fanzina u sklopu izložbe 28. slavonski biennale: nove paradigme sreće – od osječke dade do suvremenog kaosa održana je dva puta tijekom trajanja izložbe, a odradila sam ju u suradnji s kustosicom muzeja. Posjećenost obje radionice bila je velika, a rezultati jako zanimljivi. Takvi primjeri dobre prakse trebali bi biti češći i radim na tome koliko mi druge obaveze dozvoljavaju.

8. Pratite li nove trendove u području knjižničarstva i kako ih primjenjujete u svojem radu?

Posao knjižničara podrazumijeva cjeloživotno učenje i obrazovanje, u što se ubrajaju prisustvovanje na međunarodnim i domaćim stručnim skupovima, studijski boravci u inozemstvu (čemu se nadam u budućnosti), pohađanje jednodnevnih i višednevnih stručnih tečajeva, radionica, seminara, webinarana i sl. Bitno je sudjelovati na projektima i programima, prvenstveno na lokalnoj razini, ali i onima na nacionalnoj i međunarodnoj.

9. Možete li nam dati nekoliko informacija o počecima i motivaciji za stvaranje knjižnične zbirke u Muzeju?

Za knjižnicu Muzeja ne mogu reći da je krenula potpuno od nule s mojim zapošljavanjem 2020. godine. Godinama prije ona je imala svoj prostor, građu i računalnu, nažalost zastarjelu, bazu

podataka K++ za obradu građe u kojoj se i dalje provodi sadržajna obrada. Najkasnije sljedeće godine planiram Knjižnicu prebaciti na integrirani knjižnični sustav ZaKi kojim će se fond napokon osuvremeniti i pružiti njezinim korisnicima brži i lakši pristup popisu građe.

Nakon revizije i otpisa knjižnične građe, Knjižnica je napokon izlučila neinventariziranu građu od inventarizirane koja je prethodnih godina bila spojena u kutijama i policama bez ikakve klasifikacije. Građa je klasificirana i uložena u police po Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji (UDK). Nakon provedene revizije i otpisa cjelokupni fond Knjižnice broji 3901 jedinicu knjižnične građe.

10. Koje su bile prve knjige ili publikacije koje su se našle u knjižničnoj zbirci? Jesu li neki od tih prvotnih naslova i danas prisutni?

Većina naslova koje sam zatekla u knjižnici pri zaposlenju i dalje su dio fonda, a zastarjela, dotrajala i uništena građa je otpisom izlučena iz fonda, kao i duplikati kojih je bilo puno. Najveći problem bile su određene jedinice knjižne građe koje su imale, iz meni nepoznatih razloga, inventarni broj koje im je dodijelio netko nestručan u prošlosti. Zbog toga sam morala obaviti proces reinventarizacije kako bih točno utvrdila konačan i stvaran broj jedinica knjižne građe koji se nalazi u fondu. Građa koja se nalazi u Knjižnici većinom je iz područja kulture, umjetnosti, književnosti i povijesti. Veliki dio građe izdan je, osim na hrvatskom, na engleskom, njemačkom, španjolskom, talijanskom, srpskom, francuskom jeziku, a manje su zastupljeni i kineski, slovenski, poljski..

11. Kako ste surađivali s drugim institucijama ili donatorima da biste obogatili zbirku?

Knjižnica na mjesečnoj bazi surađuje s ostalim baštinskim ustanovama po pitanju donacija i razmjene publikacija. Jedna od prvih zadaća koje sam imala nakon zapošljavanja je javljanje svim ustanovama u kulturi u Hrvatskoj kako bi ih obavijestila o aktivnostima nove knjižnice, knjižnice Muzeja likovnih umjetnosti, predstavila naš rad i bogatu dugogodišnju izdavačku djelatnost Muzeja. Donacije i razmjena publikacija jedni su od najbitnijih načina pribavljanja građe bez

dodatnih financijskih resursa koji su u većini slučajeva manjih iznosa (ovim putem mnoge knjižnice uspijevaju obogatiti svoj fond što ne bi bilo moguće u drugim slučajevima). Nakon provedene revizije i otpisa, i naša je Knjižnica donirala dio građe ostalim ustanovama, kao i građu koja nije dio same Knjižnice nego pripada izdavačkoj djelatnosti Muzeja.

12. Koji su bili ključni koraci u izgradnji zbirke? Kako su se prikupljali materijali i resursi?

Svaka knjižnica trebala bi izraditi i u kontinuitetu osuvremenjivati Smjernice za upravljanje knjižničnim fondom. Prema Smjernicama, svaka knjižnica treba provesti istraživanje zajednice korisnika i njezinih potreba vezano uz izgradnju fonda, a kako bi se građa osim darom, razmjenom ili izdanjima ustanove u čijem je sastavu nabavljala i kupovinom, potrebno je osigurati zadovoljavajuće financiranje knjižnične djelatnosti u ustanovi, kao što su potrebna i dodatna namjenska sredstva za nabavu knjižnične građe i informacijskih izvora.

13. Jesu li neki od umjetnika, kustosa ili stručnjaka iz likovne umjetnosti doprinijeli stvaranju zbirke ili su preporučili određene naslove?

Kolege kustosi iz Muzeja prvi su koji u komunikaciji sa mnom prikazuju svoje želje i potrebe po pitanju nabave stručne literature. Ovakvoj maloj specijalnoj knjižnici u cilju je tijekom godine nabavljati građu koju će stručni djelatnici Muzeja uistinu i koristiti, što zbog manjka prostora koji ne dozvoljava prikupljanje građe koja će samo stajati, što zbog kvalitete zbirki. Kako prije 2020. godine u knjižnici nije bilo zaposlenog osoblja, osim studenata na praksi i polaznika stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa s vanjskim mentorima, kustosi su imali vodeću ulogu u pribavljanju građe – kataloga izložbi i monografija, ali bez obavljanja formalne i sadržajne obrade, kao i signiranja i tehničke obrade knjižnične građe.

14. Imate li planove za budućnost Knjižnice i kako vidite razvoj Vaše uloge i usluga u godinama koje dolaze?

Najveći je plan i sljedeći korak Knjižnici osigurati javno dostupan katalog na mreži, a tome se nadam čak ove ili najkasnije sljedeće godine. U pitanju je integrirani knjižnični sustav ZaKi, koji se pokazao kao najbolje rješenje i za ostale specijalne knjižnice i obradu njihovih baštinskih zbirki (Knjižnica Muzeja Slavonije, Knjižnica Muzeja Đakovštine, Knjižnica Zavičajnog muzeja Našice itd.). Kao što sam već i spomenula, navedena knjižnica, kao i svaka druga, može se smatrati živim organizmom koji je u konstantnoj mijeni i treba pratiti informacijske i edukacijske potrebe korisnika. U budućnosti se nadam novom i većem prostoru, prvenstveno odvojenoj čitaonici za rad korisnika koji će u njoj bez ometanja moći kvalitetno provoditi svoje vrijeme za istraživanje, učenje i pisanje. Također, Knjižnica nema svoje mrežno mjesto odnosno web stranicu, ali bi trebala imati svoju kategoriju na novoj web stranici Muzeja. Modernizacija Knjižnice novim medijima i tehnologijama omogućuje neposredan pristup svim vrstama znanja i informacija.²⁰

²⁰ Stantić Koić, Valentina. Osobni intervju, 01.09.2023.

6. ZAKLJUČAK

Na počecima razvoja specijalnog knjižničarstva, u dalekom 18. stoljeću u Velikoj Britaniji, specijalna knjižnica nije bila onakva kakvom ju danas poznajemo već je služila u Vladi, tj. određenom odjelu britanske Vlade (poljoprivreda, trgovina). Nadalje, ovo se shvaćanje knjižnice razjasnilo u SAD-u, pokretom SLA (*Special Library Association*), kada je grupa entuzijasta 1909. godine „razdvojila“ akademsko tj. edukativno od onog posredničkog, dakle ovim se pokretom svrha specijalne knjižnice svela na nastojanje da potrebne informacije budu dostupne njihovim korisnicima, upravi institucije te ostalim korisnicima unutar institucije. U Hrvatskoj se prva specijalna knjižnica pojavila 1821. godine u Splitu. Kroz povijest se specijalno knjižničarstvo promijenilo te su knjižnice u novije vrijeme počele služiti ustanovama za koje djeluju. Također se nastojala pokazati i svrha specijalnih knjižničara, marljivih djelatnika koji svojim znanjima služe knjižnici i posjetitelju te mu pokušavaju pružiti najbolje moguće informacije koje on treba. Iz intervjua specijalne knjižničarke Valentine Stantić Koić dobila se jasnija predodžba o tome kako ono funkcionira te koja je njezina prava uloga u organizaciji posla unutar Knjižnice Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku. Knjižnicu najviše koriste djelatnici samoga Muzeja te akademski profesori, ali i nekolicina građana koji istražuju neko od područja umjetnosti (kiparstvo, slikarstvo). Knjižnica obiluje knjižničnom građom područja Slavonije te nam je zato od iznimne važnosti.

7. POPIS LITERATURE

1. Muzej likovnih umjetnosti. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. URL : <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=70360> (2023-09-12)
2. Martek, Alisa. Znanja i vještine knjižničara u specijalnim arhivskim knjižnicama na primjeru Knjižnice Hrvatskog državnog arhiva, Arh. vjesn., god. 52 (2009), str. 171-182.
3. Mileusnić, Snježana. Osnove i primjena suvremenog muzejskog knjižničarstva u Hrvatskoj.// Muzejske knjižnice, 1/2 (1998), str. 5-17.
4. Muzej likovnih umjetnosti u Osijeku, službena stranica. URL: <https://www.mlu.hr/index.php/o-muzeju> (2023-08-11)
5. Narodne novine, Standard za specijalne knjižnice. Izdanje: 103, 2021. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html (2023-09-12)
6. Special Library Association, SLA, URL: <http://www.sla.org>. (2023-09-12)
7. Špac, Vesna; Martek, Alisa. Specijalne knjižnice i strategija razvoja. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 56 No. 3, (2013), str. 2-12. URL: <https://hrcak.srce.hr/clanak/170297> (2022-09-12)
8. Tokić, Ivo; Bekavac-Lokmer; Fila. i dr. Izvori informacija u specijalnoj knjižnici. // Specijalne knjižnice – izvori korištenja znanja. Knj. 31 (2002.) str. 84-90.
9. Zakon.hr // Standard za specijalne knjižnice. Dostupno na linku: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=49960> (2023-08-11)
10. Zec, Daniel. Bilješka o osječkoj galeriji: od Galerije slika do Muzeja likovnih umjetnosti. // Institucije povijesti umjetnosti : zbornik 4. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti, 2019, str. 43 – 50.